

26. Таганцев Н. С. Курс русского уголовного права : Часть общая : курс лекций / Н. С. Таганцев. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1874. – Кн. 1 : Учение о преступлении. – Вып. 1. – 284 с.
27. Теория государства и права : [учеб. для вузов] / под ред. М. М. Рассолова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА : Закон и право, 2004. – 735 с.
28. Тодыка Ю. Н. Толкование Конституции и законов Украины : теория и практика : [монография] / Ю. Н. Тодыка. – Х. : Факт, 2001. – 328 с.
29. Циппеліус Р. Юридична методологія / Переклад, адаптація, приклади з права України і список термінів. – Р. Корнута. – К. : Реферат, 2004. – С. 70-71.
30. Черданцев А. Ф. Толкование права и договора : [учеб. пособие для вузов] / А. Ф. Черданцев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 381 с.

Малярчук Т. В. Системний аналіз понять кримінального процесуального права як спосіб толкування правової предписаний

Стаття посвячена системному аналізу понять кримінального процесуального права путем сопоставления нормы, которая объясняется с другими нормами права, установления ее места в системе норм данной отрасли права для выяснения содержания правового понятия, смысла нормы права, сферы действия, и круги лиц, на которых она распространяется. С использованием правил системного толкования норм кримінального процесуального права сформулированные наиболее важные правила системного анализа понятий кримінального процесуального права.

Ключевые слова: анализ понятий, кримінальное осуществление, система права, системы законодательства, системный анализ, системные связи, смысл нормы права, субъект правоприменения, толкования норм.

Malyarchuk T. System analysis of notions of criminal procedural law as means of interpretation of legal instructions.

This article is devoted to the system analysis of notions of Criminal Procedural Law due to comparison of the norm interpreted by other provisions of law, establishment of its place in the system of provisions of the specified branch of law to define the essence of legal notion, meaning of provision of law, sphere and people under it. The most important rules of system analysis of notions of Criminal Procedural Law are stated with regard to the use of rules of system interpretation of Criminal Procedural Law provisions.

Keywords: analysis of notions, criminal proceeding, law system, system of legislation, system analysis, system relations, meaning of provision of law, law enforcement subject, interpretation of provisions.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ НАУКИ

УДК 351.72:355.61

Дроздюк Т. М.

Київський Національний торгово-економічний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕРВИННОГО РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто стан первинного ринку землі в Україні. Визначено проблеми, які потрібно врегулювати для його подальшого ефективного функціонування.

Ключові слова: ринок землі, приватизація землі, продаж землі.

З проголошенням незалежності України та початком земельної реформи розпочався процес розвитку первинного ринку землі. Протягом багатьох років в Україні напрацьовувались шляхи та процедури набуття земельних ділянок у власність та користування громадянами та юридичними особами.

Вагомий внесок у розвиток теорії і практики функціонування первинного ринку землі зробили: Ю. Д. Білик, Д. С. Добряк, П. Ф. Кулинич, А. Г. Мартин, В. В. Носік, А. М. Мірошніченко, А. М. Третяк, О. І. Заєць, В. В. Горлачук та інші. Однак існуючий в Україні механізм відчуження земель не може вважатися довершеним і досконалим. Так, чинна нормативно-правова база в межах якої діє зазначений механізм, не врегульовує ряд важливих питань щодо відчуження земель державної та комунальної власності, зокрема, відсутній єдиний загальнодержавний порядок організації та проведення земельних торгів; процедура приватизації земельних ділянок юридичними особами, які мають на це право, на даний час на рівні закону не визначена. Потребують вирішення проблеми вільного доступу громадян до інформації про вільні земельні ділянки.

Зазначене зумовлює актуальність здійснення наукових досліджень, спрямованих на удосконалення функціонування первинного ринку землі.

Метою дослідження є здійснення аналізу організаційно-правових засад розвитку первинного ринку землі в Україні та визначення перспектив його розвитку.

Первинний ринок земель полягає в переході права власності на земельні ділянки від держави або територіальної громади до приватних осіб (як фізичних, так і юридичних) [1; с. 77].

Первинний ринок земель формується у результаті: по-перше, приватизації земельних ділянок громадянам і юридичним особам; по-друге, шляхом набуття у власність земельних ділянок із земель державної чи комунальної власності на конкурсних засадах (земельних торгах) громадянами та юридичними особами.

Розвиток первинного ринку земель почався з приватизаційних процесів. Хоча, приватизація як широкомасштабний соціально-економічний проект була розпочата в Україні ще в 1992 році, по суті, з 1993 року почав формуватись й первинний земельний ринок, що складався з земельних ділянок під садибами, садівничими кооперативами, гаражами, особистими підсобними і фермерськими господарствами тощо [2]. Але, до цього часу ще остаточно не сформовано єдиного підходу щодо розуміння приватизації земельних ділянок. У правовій науці узагальнено виокремлюють два: широкий та вузький підходи до розуміння приватизації [3, с. 159]. Зокрема, перший використовують у своїх працях українські науковці, а саме: В. В. Носік, П. Ф. Кулинич та ін.

Закон України “Про приватизацію державного майна” від 4 березня 1992 в редакції від 11.08.2013 р. визначає у ст. 1, що приватизація – платне відчуження майна, що перебуває у державній власності, у тому числі разом із земельною ділянкою державної власності, на якій розташований об’єкт, що підлягає приватизації, на користь фізичних та юридичних осіб, які можуть бути покупцями відповідно до цього Закону, з метою підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення коштів для здійснення структурної перебудови національної економіки [4]. На основі цього викладені й норми законів України “Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі” від 10.07.1996 р. в редакції від 09.12.2012 [5],

“Про особливості приватизації об’єктів незавершеного будівництва” від 14.09.2000р. в редакція від 09.12.2012 [6], “Про Державну програму приватизації на 2012–2014 роки” від 13.01.2012 р. [7].

Відповідно, законодавство України передбачає два способи набуття у приватну власність земельних ділянок із земель державної чи комунальної власності: безоплатну та платну приватизацію земель.

Земельний кодекс України відповідно до ст. 121 встановлює, що громадяни України мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок із земель державної чи комунальної власності в таких розмірах: а) для ведення фермерського господарства – в розмірі земельної частки (паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих на території сільської, селищної, міської ради, де знаходиться фермерське господарство. Якщо на території сільської, селищної, міської ради розташовано декілька сільськогосподарських підприємств, розмір земельної частки (паю) визначається як середній по цих підприємствах. У разі відсутності сільськогосподарських підприємств на території відповідної ради розмір земельної частки (паю) визначається як середній по району; б) для ведення особистого селянського господарства – не більше 2,0 гектара; в) для ведення садівництва – не більше 0,12 гектара; г) для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах – не більше 0,25 гектара, в селищах – не більше 0,15 гектара, в містах – не більше 0,10 гектара; г) для індивідуального дачного будівництва – не більше 0,10 гектара; д) для будівництва індивідуальних гаражів – не більше 0,01 гектара [8].

Кожен громадянин України може скористатись правом на безоплатну приватизацію один раз по кожному з вищезазначених видів земельних ділянок відповідно до п. 4 ст. 116 ЗКУ, але на практиці, як ми бачимо, це фактично неможливо, за умов їх дефіциту.

Стосовно безоплатної приватизації земельних ділянок юридичними особами, то Земельний кодекс України визначає наступних суб’єктів: об’єднання власників, у разі приватизації громадянами багатоквартирного жилого будинку (ч. 2 ст. 42 ЗКУ); житлово-будівельні (житлові) та гаражно-будівельні кооперативи (ч. 1 ст. 41 ЗКУ); садівницькі товариства (ч. 4 ст. 35 ЗКУ).

Поняття та статус об’єднань співвласників визначають: ч. 3 ст. 10 ЗУ “Про приватизацію державного житлового фонду” від 19.06.1992 р. [9] та ЗУ “Про об’єднання співвласників багатоквартирного будинку” від 29.11.2001р. [10].

Щодо приватизації земельних ділянок житлово-будівельних (житлових) та гаражно-будівельних кооперативів. Так, згідно з ч. 1 ст. 41 Земельного кодексу України, житлово-будівельним (житловим) та гаражно-будівельним кооперативам за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування земельні ділянки для житлового і гаражного будівництва можуть передаватися безоплатно у власність або надаватися в оренду у розмірі, який встановлюється відповідно до затвердженої містобудівної документації.

Стосовно садівницьких товариств, то вони діють відповідно до ЗУ “Про кооперацію” від 10.07.2003 р. [11]. Відповідно до законодавства, землі загального користування садівницького товариства безоплатно передаються йому у власність за клопотанням вищого органу управління товариства до відповідного органу виконавчої

влади чи органу місцевого самоврядування на підставі технічної документації із землеустрою щодо складання документів, що посвідчує право на земельну ділянку.

Процедура приватизації земельних ділянок усіма перерахованими вище суб'єктами на даний час на рівні закону не визначена, а регулюється в окремих населених пунктах рішеннями місцевих рад.

Щодо безоплатної приватизації земельних ділянок то вона може відбуватись у випадку: якщо земельна ділянка вже надана у користування громадянину чи юридичній особі; якщо громадянин чи юридична особа не мають у користуванні земельної ділянки, але хочуть її отримати у власність із земель державної чи комунальної власності.

Розвиток первинного ринку земель у першому випадку здійснюється успішно. Законодавство надає змогу особам які користуються земельною ділянкою переважно право на її приватизацію. Процедура приватизації земель громадянами регулюється ст. 118 Земельного кодексу України. Для цього необхідно подати до відповідної районної, Київської чи Севастопольської міської державної адміністрації або сільської, селищної, міської ради за місцезнаходженням земельної ділянки заяву про передачу її у приватну власність. Рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо приватизації земельних ділянок приймається у місячний строк на підставі технічних матеріалів та документів, що підтверджують розмір земельної ділянки.

Якщо громадянин бажає отримати земельну ділянку для ведення фермерського господарства також до заяви додаються документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі. У разі згоди на передачу земельної ділянки у власність відповідна місцева державна адміністрація або сільська, селищна, міська рада надає дозвіл на розробку проекту її відведення. Далі, зацікавлений громадянин замовляє землевпорядній організації виготовлення проекту відведення земельної ділянки, який після погодження з органом по земельних ресурсах, природоохоронним і санітарно-епідеміологічним органами, органами архітектури і охорони культурної спадщини подається на розгляд та затвердження відповідних місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування.

Але, слід зазначити, що законодавство про безоплатну приватизацію земельних ділянок містить прогалини, які при його застосуванні на практиці призводять до порушення земельних прав громадян. Так, значна частина громадян України отримала у різні часи земельні ділянки у користування в розмірах, які перевищують розміри безоплатної приватизації земельних ділянок, встановлених статтею 121 Земельного кодексу України. Цим користуються деякі недобросовісні чи недостатньо компетентні працівники місцевих органів, які пропонують таким громадянам ділити належні їм на праві користування земельні ділянки на дві з різним цільовим призначенням з тим, щоб отримати вдвічі більшу плату за послуги, пов'язані з приватизацією земельних ділянок. Хоча в багатьох випадках громадяни України зацікавлені у приватизації наданих їм у користування земельних ділянок без їх дроблення. Земельний кодекс України не забороняє такої приватизації, але й не містить її чітко визначеної процедури. Однак, працівники місцевих органів земельних ресурсів разом з землевпорядними організаціями наполягають на приватизації земельних ділянок з

поділом на дві чи більше ділянок різного цільового призначення. В більшості випадків дроблення невеликих земельних ділянок сумарна вартість двох новоутворених ділянок є меншою, ніж ринкова вартість однієї ділянки більшого розміру. Крім того, при поділі земельної ділянки на дві і більше відбувається зміна цільового призначення однієї з ділянок, що змушує її власника істотно змінювати характер її використання. Наприклад, якщо присадибна ділянка при її безоплатній приватизації ділиться на дві, з яких одна зберігає цільове призначення, а іншій надається цільове призначення “для ведення особистого селянського господарства”, то на останній її власник не має права здійснювати житлове чи інше будівництво, оскільки цього не дозволяє цільове призначення ділянки [1, с. 9-10].

Складнішою на первинному ринку земель є процедура приватизація громадянами та юридичними особами земельних ділянок, які не надані їм у користування, але які вони хотіли б отримати у власність із земель державної чи комунальної власності. Через недостатню урегульованість первинного земельного ринку законодавством України саме у цих випадках найчастіше мають місце корупційні дії при наданні земельних ділянок громадянам та юридичним особам. Зокрема, чинне земельне законодавство України не містить норм, які б забезпечували прозорість процесу надання (або продажу) земельних ділянок за рахунок земель державної та комунальної власності. На жаль, кількість та місце розташування земельних ділянок державної чи комунальної власності, які можуть бути надані громадянам чи юридичним особам по кожному населеному пункту країни, є інформацією, якою володіє вузьке коло посадових осіб органів місцевого самоврядування та місцевих органів земельних ресурсів. Якщо пересічний громадянин чи юридична особа звертаються до відповідної міської, селищної чи сільської ради з заявою (клопотанням) про надання земельної ділянки за рахунок земель державної чи комунальної власності, то, як правило, отримує відповідь про те, що вільних земель державної (комунальної) власності на території міста, селища чи села немає [1, с. 10].

Проблема полягає і у тому, що громадянин в більшості випадків позбавлений можливості самостійно визначити “бажане місце розташування земельної ділянки”, оскільки для цього необхідно, знати, чи перебуває ділянка, яка припала йому до вподоби, у запасі. Для отримання відповідних відомостей необхідне звернення до органів земельних ресурсів, які часто відмовляють у наданні необхідної інформації, мотивуючи це тим, що не зобов’язані “підбирати” земельні ділянки [3; с. 164].

Хоча, органи земельних ресурсів зобов’язані надати інформацію про вільні земельні ділянки, що можуть бути приватизовані, за зверненням громадянина, яке повинно розглядатися як інформаційний запит відповідно до ЗУ “Про інформацію” (ст. ст. 32, 33) [12].

Також, досить часто від громадян, що звертаються з заявою (клопотанням) про приватизацію земельної ділянки, вимагають довідку про те, що земельної ділянки за даним видом цільового використання він ще не приватизував. Слід відзначити, що закон подачі такої довідки не вимагає, і, загалом, довести “факт наявності відсутності” приватизованої ділянки проблематично – це технічно можливо лише за певний період та у певному регіоні [3, с. 164].

Відповідно до земельного законодавством України (ч. 11 ст. 118 ЗКУ), у разі відмови у передачі земельної ділянки у власність або залишенні заяви без розгляду,

громадянин чи юридична особа, можуть оскаржити відмову відповідного органу виконавчої влади чи місцевого самоврядування або залишення заяви без розгляду у наданні земельної ділянки у суді.

Однак, у суді такий громадянин чи юридична особа мають довести, що відмова у наданні земельної ділянки необґрунтована шляхом надання достовірної інформації про наявні вільні земельні ділянки. Не маючи такої інформації, громадянин чи юридична особа запрограмовані на програш судового спору. Як наслідок, громадян та юридичних осіб, які мають бажання отримати земельну ділянку у приватну власність за рахунок земель державної чи комунальної власності, чинне земельне законодавство спонукає до вступу у корупційні відносини з посадовими особами органів влади, які володіють інформацією про наявність вільних земельних ділянок державної чи комунальної власності на території відповідного населеного пункту [1, с. 11].

Хоча відповідно до ч. 11 ст. 118 ЗКУ “у разі відмови ...у передачі земельної ділянки у власність або залишення заяви без розгляду питання вирішується в судовому порядку” (що на погляд А. М. Мірошніченка, передбачає можливість вирішення питання про надання земельної ділянки безпосередньо судом), у судовій практиці та у правовій доктрині (О. І. Заєць, П. Ф. Кулинич, О. С. Снідевич, В. П. Яницький) переважає підхід, за яким суд не може вирішувати питання про надання земельної ділянки по суті (або ж він повинен відмовити у задоволенні відповідного позову). Вважається, що суд може “зобов’язати ... розглянути зазначене питання, а не приймати рішення щодо результатів розгляду, оскільки його вирішення належить до компетенції” органу, що розпоряджається землями державної чи комунальної власності [3, с. 167-169].

За підсумками вищезазначеного, можна визначити, що процедура приватизації земельних ділянок є складною та тривалою, містить значну кількість стадій та залежить від багатьох органів.

Іншою складовою первинного ринку земель є продаж земель державної чи комунальної власності громадянам та юридичним особам на конкурентних засадах. Слід зазначити, що законодавство, яке тією чи іншою мірою визначає порядок проведення торгів (аукціонів) де можуть продаватися і земельні ділянки та права на них, сьогодні існує. Насамперед, це сам Земельний кодекс України. Глава 21 ЗКУ, присвячена продажу земельних ділянок на конкурентних засадах. Але вона регулює лише деякі основні питання проведення земельних торгів. Більшість питань стосовно процедури проведення земельних торгів є нерегульованими. Тому, міські ради проводили земельних торги на підставі прийнятих локальних підзаконних нормативно-правових актів, що викликає певні зауваження стосовно їх законності. Оскільки, згідно із ст. 14 Конституції України право власності на землю набувається виключно відповідно до закону. Тому, у разі зацікавленості та бажання особи, посилаючись на цю статтю Конституції, є можливим домогтися визнання таких земельних торгів незаконними.

Проведення земельних торгів на підставі локальних підзаконних нормативно-правових актів, затверджених місцевими радами, нерідко має й інші негативні наслідки, зокрема, можливість корупційного продажу земельних ділянок “домовленим особам”, тобто, по суті, на без конкурентних засадах. Так, наприклад, деякі ради публікували оголошення про проведення земельних торгів, на які виставлялись привабливі для підприємницької діяльності земельні ділянки. За певний час до

проведення таких торгів ради з надуманих причин приймали рішення про скасування земельних торгів, про що повідомляли всіх підприємців, які подали заявки на участь у торгах. Згодом рада скасовувала своє рішення про скасування земельних торгів, але повідомляла про це лише певних їх учасників, які й ставали таким чином переможцями торгів практично на безальтернативній основі [1, с. 11-12].

Іншим законом, що визначає порядок проведення земельних торгів, є Цивільний кодекс України, який містить загальні положення про порядок укладення договорів (глава 53). При цьому орган, уповноважений розпоряджатися земельною ділянкою від його імені, може визначити засади проведення ним самим земельного аукціону у певному правовому акті, де затверджені умови продажу земельної ділянки або положення про проведення аукціону. Певні особливості встановлені щодо продажу земельних ділянок під об'єктами, які підлягають приватизації. Ст. ст. 17-1, 116, 128, п. 12 розділу X "Перехідні положення" та ін. нормами ЗКУ передбачено, що продаж земельних ділянок під об'єктами, що підлягають приватизації, здійснюють державні органи приватизації. Порядок продажу, відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 128 ЗКУ, визначений постановою КМУ "Про затвердження Порядку продажу об'єктів, що підлягають приватизації, разом із земельними ділянками державної власності" від 08.07.2009 № 689.

Проаналізувавши функціонування первинного ринку земель можна зробити наступні висновки, що первинний ринок формується шляхом безоплатної передачі із земель державної чи комунальної власності у приватну власність земельних ділянок громадянам і юридичним особам та шляхом купівлі-продажу земель державної чи комунальної власності громадянами та юридичними особами.

З суттєвими проблемами на первинному ринку земель зіштовхуються громадяни та юридичні особи при приватизації земельних ділянок, які не надані їм у користування, але які вони хочуть отримати у власність безоплатно чи за плату із земель державної чи комунальної власності. Через недостатнє урегулювання земельного ринку законодавством України, саме на первинному ринку здійснюються корупційні дії при наданні земельних ділянок громадянам та юридичним особам.

Негативно впливає на розвиток первинного ринку земель відсутність достовірної інформації про вільні землі. Досі залишається закритою для громадян інформація про наявність вільних земельних ділянок та інформації, доступної широкому колу осіб, щодо проведення земельних торгів, яка б сприяла високому рівню конкуренції. Тому, вважаємо доцільним створення відкритих інформаційних систем та баз даних відносно функціонування первинного ринку землі, а саме про наявні земельні ділянки, які можуть бути відчужені у приватну власність, про динаміку цін на земельні ділянки тощо, розміщених в офіційних статистичних збірниках, а також на сайтах органів земельних ресурсів.

Як результат відсутності повноцінної законодавчої бази, земельні торги проводились на підставі локальних підзаконних нормативно-правових актів, затверджених місцевими радами, що часто мало наслідком, корупційну продаж земельних ділянок за домовленістю, фактично, на без конкурентних засадах.

Вважаємо, що вищезазначена прогалина у правовому регулюванні має бути усунута шляхом прийняття Верховною Радою України базового закону про ринок земель.

Використані джерела:

1. Кулинич П. Ф. Оцінка стану земельного законодавства України та перспективи його розвитку / П. Ф. Кулинич – К. : Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2007. – С. 85.
2. Управління земельними ресурсами : підручник / В. В. Горлачук, В. Г. В'юн, І. М. Песчанська та ін. ; за ред. В. В. Горлачука. – 2-ге вид., випр. і переробл. – Львів : Магнолія 2006, 2007. – 443 с.
3. Земельне право України : навчальний посібник / А. М. Мірошніченко. – К. : Алерта, ЦУЛ, 2011. – 678 с.
4. “Про приватизацію державного майна”: Закон України від 4 березня 1992 р. в редакції від 22.03.2012 // Відомості Верховної Ради України - 1992 р., № 24, ст. 348
5. “Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі”: Закон України від 10.07.1996р. в редакція 19.02.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р., № 41, ст. 188.
6. “Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва”: Закон України від 14.09.2000р. в редакція від 19.02.2012 // Відомості Верховної Ради України – 2000 р., № 45, ст. 375.
7. “Про Державну програму приватизації на 2012-2014 роки”: Закон України від 13.01.2012 р. // Урядовий кур'єр від 09.02.2012. – № 25.
8. Земельний кодекс України: Кодекс, Закон від 25.10.2001р. в редакції від 06.05.2012 // Відомості Верховної Ради. – 2002 р. – № 3. – ст. 27.
9. “Про приватизацію державного житлового фонду”: Закон України від 19.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992 р. – № 36. – ст. 524.
10. “Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку”: Закон України від 29.11.2001 р. в редакції від 02.05.2011 // Відомості Верховної Ради України. – 2002 р. – № 10. – ст. 78.
11. “Про кооперацію”: Закон України від 10.07.2003р. в редакція від 07.05.2011 // Відомості Верховної Ради України. – 2004 р. – № 5. – ст. 35.
12. “Про інформацію”: Закон України від 02.10.1992 нова редакція від 09.05.2011 // Відомості Верховної Ради України. – 1992 р. – № 48. – ст. 650.

Дроздук Т. Н. Функционирование первичного рынка земли в Украине: состояние и перспективы развития.

В статье рассмотрено состояние первичного рынка земли в Украине. Определены проблемы, которые нужно урегулировать для его дальнейшего эффективного функционирования.

Ключевые слова: рынок земель, приватизация земли, продажа земли.

Drozduk T. M. The functioning of the primary land market in Ukraine: status and development prospects.

The article reviews the state of the primary land market in Ukraine. The problems that need to regulate its further function effectively.

Keywords: land market, privatization of land, sale of land.

УДК 351.862.22

Кулакова Н. В.
Національна академія внутрішніх справ

ПРАВОВА ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ

В статті досліджується правова основа охорони культурної спадщини в Україні; аналізується законодавство, яким передбачається та гарантується право охорону культурної спадщини; визначається співвідношення понять “культурна спадщина”, “культурні цінності”, “культурне надбання”.